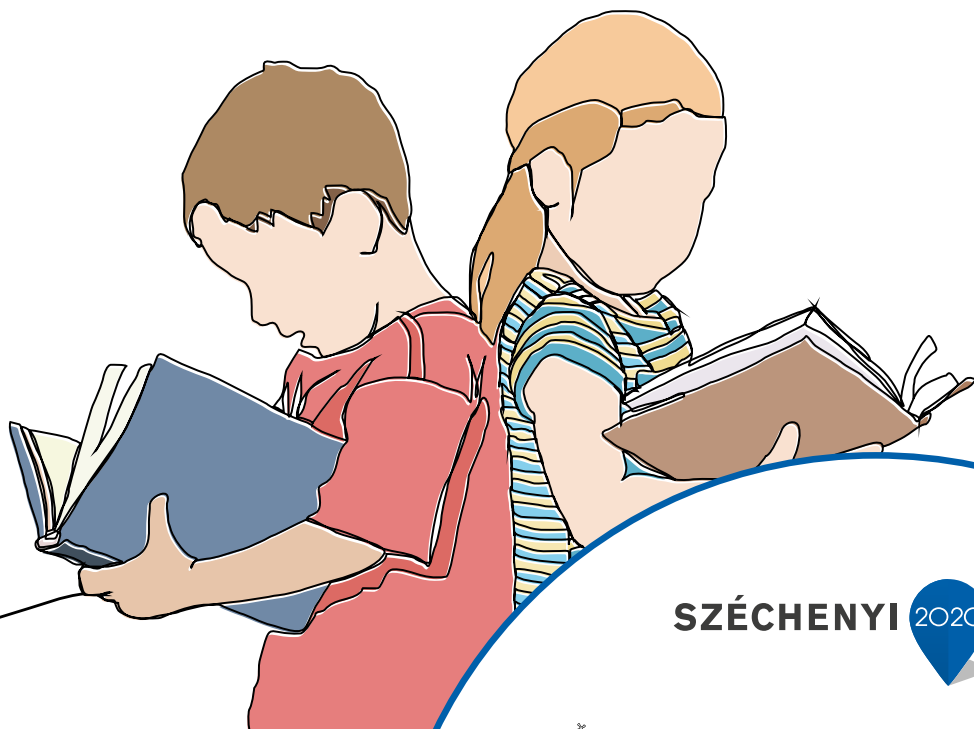

Orosz Máténé

HÁTRÁNYOS HELYZETŰ TANULÓK TEHETSÉGÉNEK FELISMERÉSE

SZÉCHENYI 2020

EFOP-3.1.6-16-2017-00026

„HINNED KELL, HOGY A VILÁG TEVELED IS ÉKES”
A KIEMELT FIGYELMET IGÉNYLŐ GYERMEKEK
ÉS TANULÓK MINŐSÉGI ELLÁTÁSA
A SZOLNOKI TANKERÜLETI KÖZPONTBAN

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Készült az
EFOP-3.1.6-16-2017-00026 „Hinned kell, hogy a világ Teveled is ékes”
kiemelt figyelmet igénylő gyermekek és tanulók minőségi ellátása
a Szolnoki Tankerületi Központban
projekt keretében.

Projektvezető:
dr. Torda Ágnes

Szakmai vezető:
Szabó Győzőné

Szerző:
Orosz Máténé
szakvizsgázott pedagógus (tehetségfejlesztés, tehetséggondozás),
általános iskolai tanító

Lektor:
Dr. Mező Katalin PhD.
gyógypedagógus

ISBN: 978-615-81318-9-6

Kiadó: Szolnoki Tankerületi Központ
Felelős kiadó: Szutorisz-Szügyi Csongor tankerületi igazgató

Nyomdai előkészítés: Flaccus Kiadó Kft.
Nyomdai és kötészeti munkálatok: Fotogruppe Kiadó Kft., Szolnok, 2020
Felelős vezető: Kardos Tamás, ügyvezető

Tartalom

Bevezetés	5
1. A tehetség fogalma	6
2. Tehetségtípusok	8
3. Hátrányos helyzetű tehetségek	13
4. A szakszolgálatok feladata a hátrányos helyzetű tehetségek támogatása során	16
4.1. Tehetségazonosítás: a Szakszolgálatban tehetségazonosításra alkalmazott vizsgálati módszerek	16
4.2. Tehetséggondozás a Pedagógiai Szakszolgálatnál	19
Összegzés	23
Irodalomjegyzék	24
Mellékletek	25
1. melléklet: Példa egy iskola 5 évfolyamán megvalósuló tehetségazonosító vizsgálatára	26
2. melléklet: Egy tanuló tehetségazonosító vizsgálati eredményeinek bemutatása	30

Bevezetés

*„Emberi érték a tehetség,
ami majdnem mindenkinben megtalálható,
csak sokáig kell faragni a követ,
hogy végül megcsillanjon a drágakő.”
(Dr. Czeizel Endre, Debrecen, 2015)*

Jelen pályázat keretében lehetőségünk adódott arra, hogy közelebb vigyük a szülőkhöz és a pedagógusokhoz, hogy milyen módszerek és megoldások segítségével vizsgáljuk és fejlesztjük a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Törökszentmiklósi Tagintézményében a kiemelkedő képességekkel rendelkező gyermekeket, tanulókat. Ennek bemutatását célozza meg a kiadvány

A pedagógia egyik kulcskérdése a tehetséggondozás. A tehetséggondozás a lehetőségek tárháza, amely a pedagógusok, és a szülők számára is nyitva áll. A tehetség minél korábbi felismerése fontos, mert sok olyan gyermek van, akinél nem mutatkoznak egyértelmű jelek, mivel a tehetség gyakran rejtőzködik, és/ vagy a kettős különlegesség mögött búvik meg.

A szakszolgálatok feladatkörébe tartozik a tehetséges tanulók felkutatása, látóterébe való helyezése. A nemzeti tehetséggondozó tendenciák is azt célozzák, hogy lehetőleg minél több tanulót vonjanak be a tehetségazonosító vizsgálatokba, szűrésekbe, az értékvesztés elkerülése érdekében.

Amíg kisebb korban a szülő és a pedagógus (óvónő, tanító, tanár) megfigyelései nyújtanak segítséget az azonosításhoz, addig iskolás kortól a középiskoláig vagy a középfokú oktatásig (de akár felnőtt korban) s különböző kérdőívek, vizsgáló eljárások állnak a rendelkezésünkre, melyek objektív képet adnak a tehetséges személyről, a tehetség összetevőiről. A tehetség legismertebb jellemzői a motiváció, a kreativitás és az átlagon felüli képesség és emellett egyéb tulajdonságokra is rávilágíthatunk, melyek megismerésével erősíthetjük a kivételes képességgel bíró egyént.

A kiadvány fel kívánja tárni azokat a lehetőségeket, amelyek alkalmazhatók a tehetségszűrés, azonosítás terén, s emellett bemutatja, hogy a mi Pedagógiai Szakszolgálatunk hogyan végzi ezt a feladatot.

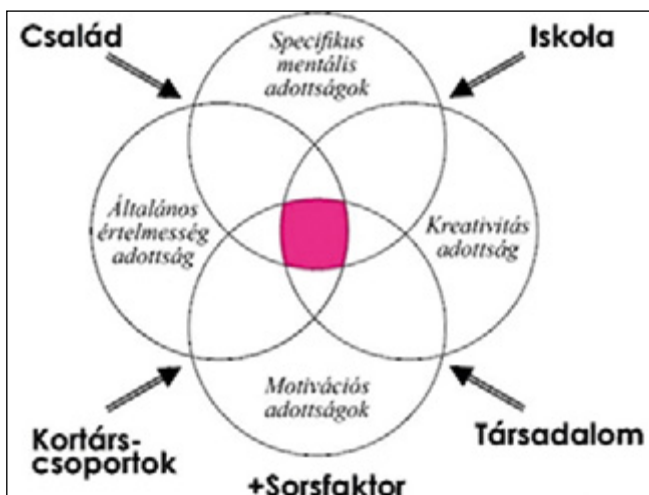
1. A tehetség fogalma

Az elmúlt egy évszázad alatt számos tehetség meghatározás, elmélet, megközelítés született.

„Tehetségen azt a velünk született adottságokra épülő, majd gyakorlás, céltudatos fejlesztés által kibontakozott képességet értjük, amely az emberi tevékenység egy bizonyos vagy több területén az átlagosat messze túlhaladó teljesítményeket tud létrehozni.”- írja Dr. Harsányi István 1988-ban (idézi Balogh, 2007).

A tehetséggel foglalkozó szakemberek különböző modellekben határozták meg a tehetség belső és külső összetevőit. Az egyik legismertebb modell a Renzulli által megalkotott „háromkörös” tehetségkonceptió (1978), amit Mönks (1997) egészített ki a család, az iskola és a kortárs csoport háromszögével, mely alapvetően befolyásolja az egyén tehetségének érvényesülését (idézi Balogh, 2007).

A hazai kutatók közül hangsúlyozandó Czeizel Endre tehetségmodellje (1997). A tehetségkonceptiójában komplexen mutatja be a tehetség összetevőit, ill. azokat a tényezőket, melyek befolyással vannak a tehetség érvényesülésére. (1. ábra)

1. ábra Czeizel Endre 2x4+1 faktoros tehetség modellje, 1997.
Forrás: Sors és tehetség, 38. old.

Czeizel 2*4+1 faktoros tehetség modelljében, megjelenik az általános értelmesség adottság, a specifikus mentális adottság, a kreativitás adottság és a motivációs adottság, s ezt egészítik ki a család, az iskola, a kortárs-csoportok valamint a társadalom Többletfaktor a sorsfaktor, mely nagy jelentőséggel bír a tehetség kibontakozásában, hiszen nem mindegy, hogy hova születünk, hol tanulunk, kikkel találkozunk össze életünk során. Ha minden ideális, akkor nagy esélye van a tehetség felszínre kerülésének. A család, az iskola, a kortárs-csoport és a társadalom (egyszóval a környezet) is felelős azért, hogy a gyermek minden szükséges képessége kialakuljon.

Az egyik legelfogadottabb tudományos felosztás Howard Gardner (1996) nevéhez fűződik, aki az alábbi intelligencia területeket határozza meg:

1. logikai-matematikai,
2. nyelvi,
3. testi - kinezetikus,
4. térbeli – vizuális,
5. zenei,
6. interperszonális,
7. intraperszonális,
8. természeti

2. Tehetségtypusok

A tehetségtypusok különböző aspektusokból közelíthetők meg.

Tudományterületek és képességterületek szerint: az a típus kerül előtérbe éppen, amelyikre adott korszakban nagyobb igény van (ez hol a természettudomány, hol a művészet stb.)

Kevert: társadalmi és területi felosztás szerint: a tehetség azon formái tartoznak ide, melyek egyrészt szintén az adott korszak társadalmi igényeit közvetítik, másfelől keretet adnak a különböző formák megjelenésében.

A társadalmi értékek szerinti felosztás: a tehetségek megjelenésének módját határozzák meg, ezek a csoportok stabilabbak az előbbiekhez képest. Fontosnak tartjuk megemlíteni őket, mivel a mindennapos oktatásban felhívják figyelmünket a tehetség sokféleségére és segítséget adnak ezeknek a gyermekeknek a felismerésére.

A sikeres tehetség: azok a tanulók tartoznak ide, akiket az iskolai tanulmányaik alapján azonosítanak. Ritkán vagy szinte sohasem okoznak problémát magatartásukkal, mert könnyen követik a szülők és tanárok elvárásait. Tehetségük a viselkedés, az érzelmek és a szükségletek mentén egy tanult rendszernek tekinthető. Érzelmileg szorosan kötődnek szüleikhez és tanáraikhoz, jól tanulnak, és képesek magas pontszámokat elérni a teljesítménytesztekben.

Életkorhoz vagy osztályfokhoz kapcsolódó tantárgyteszteknek, tantárgyakat érintő tanulmányi eredményeknek, versenyeredményeknek, a képesség-teljesítmény diszkrepancia elemzését lehetővé tevő komplex feladatokat tartalmazó intelligencia teszteknek, ezen túl a tanári kérdőíveknek van szerepe a típus azonosításában (Izsóné- Hujber, 2015. 10. old.)

Azok a tehetségek, akik a pedagógiai szakszolgálatok látókörébe kerülnek, gyakran-valamilyen társuló problémával küzdenek. Jellemző jegyeik alapján a következőképp csoportosíthatjuk őket (Harmatiné 2011. 62-66. old. alapján):

Az ellenszegülő, kihívó tehetség:

- Fő erősségük a divergens gondolkodás, magas szintű kreativitás.
- Gyakran keverednek konfliktusokba, beilleszkedési problémáik vannak.

- Lázadók, megkérdőjelezzik a tekintélyt, a szabályokat.
- Önértékelési problémával küzdenek, énképük inkább negatív, önkontrolljuk gyenge.
- Önféjűek és szarkasztikusak.
- Kevés számukra az elismerés, a jutalom.
- Ugyanakkor kortársaik humorosnak, szórakoztatónak tartják őket.

Ők azok, akik komplex segítségre szorúlnak, mert hajlamosak a lemorzsolódásra. Önbizalmuk építésére hangsúlyt kell fektetni. Az egyenes és világos kommunikációval célt érhetünk pl. mentor személye, akire felnéz, akár pedagógus, akár egy számára hiteles felnőtt. Azonosításhoz a kreativitás tesztet, a viselkedési kérdőíveket, a szülői, pedagógusi kérdőíveket és a motivációelemzést hívhatjuk segítségül.

A rejtőzködő tehetség:

- Általában középiskolás tanulóira jellemző (inkább lányok)
- A kortárs közösséghez való tartozás igényük nagyon erős
- Felhagynak a korábbi tevékenységeikkel
- A valamely tantárgy iránti érdeklődésüket leplezik, amit addig annyira szerettek
- Tanáraikkal, szüleikkel sok a konfliktusuk
- Ellenállnak a tehetségfejlesztő programokba való részvételnek (javukra szolgál, ha időt kapnak)

Segítség lehet: Azonos nemű modell biztosítása. Nyomon követés, személyiségfejlesztő csoportokban részvétel, tehetséggondozó programokból való kilépés megengedése. Azonosításuk nem a tanulmányi eredmény vagy versenyeredmény alapján történik. A komplex feladatokat tartalmazó intelligenciatesztek, a képességfelmérő, központi felmérések és a tantárgytesztek adnak iránymutatást az azonosításhoz, melyet kiegészítenek a következő kérdőívek: a pedagógusi és szülői kérdőívek, önértékelő kérdőív saját magáról, valamint a társaitól rá vonatkoztatva.

A lemorzsolódó tehetség:

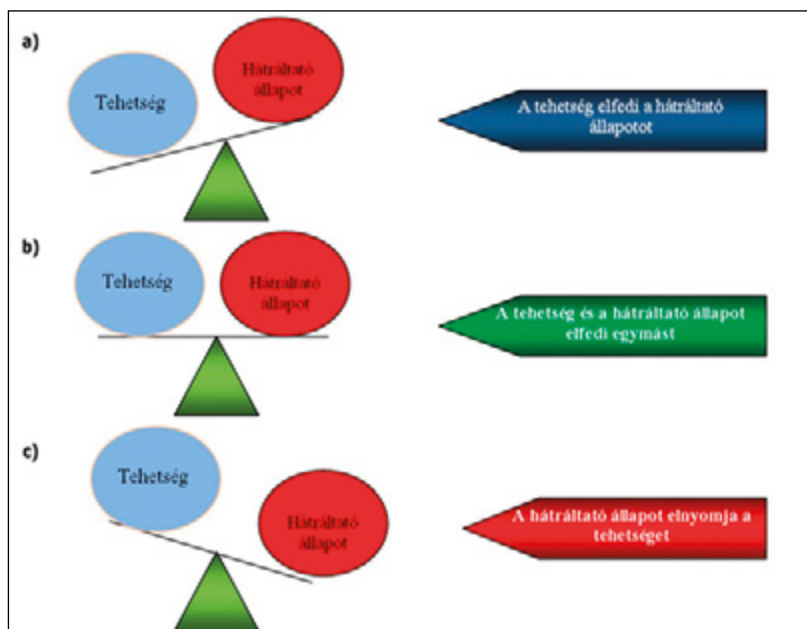
- Érdeklődésük gyakran nem a tanterv és az iskolai programok iránti.
- Gyakran ellenséges közeg számukra az iskola.
- Dühösek a felnőttekre, önmagukra.
- Alacsony az önértékelésük- védekezési stratégiájuk van, megkeseredettek, sértődöttek, sok a hiányzás, a kimaradás.
- Depresszió, visszahúzódó magatartás jellemzi őket.

Segítség lehet: Egy felnőtt, akire hallgatnak, akiben bíznak. Mentorálás, csoportos tanácsadás. Azonosításuk sok esetben későn történik meg. Személyiségvizsgáló eljárások, pedagógus kérdőívek adják a kiindulópontot.

Kettős különlegességgel rendelkező tehetség:

- „Szociokulturális helyzetből adódó nehézségek /iskolai teljesítmény, magatartás problémák/
- Etnikai-nemzetiségi helyzetből adódó nehézségek,
- Neurológiai eltérések, teljesítményzavarok, leggyakrabban tanulási zavar, diszlexia, diszkalkulia, diszgráfia diagnózissal,
- Viselkedési és érzelmi zavarok, leggyakrabban figyelem, hiperaktivitás, autizmus, Asperger szindróma diagnózissal, /ADHD, társas beilleszkedési zavar/
- Érzékszervi-mozgásos eltérések, leggyakrabban vak és gyengén látó, siket, mozgáskorlátozottság diagnózissal.” (Gyarmathy 2015. 2-3. old)
- Tanulási nehézségeik vannak, amit tagadnak vagy elfednek.
- Boldogtalanok, amiért nem felelnek meg saját elvárásaiknak. (Harmatiné, 2011. 62-66. old alapján):

Harmatiné (2014, 12-13. old.) szerint „E kétszeres kivételesség különböző kombinációkban fordulhat elő, attól függően, hogy a tehetség és az adott, kihívást jelentő állapot hogyan viszonyul egymáshoz. (2. ábra)

2. ábra A kétszeres kivételesség variációi (Forrás: Harmatiné, 2013a, 62.o)

- a. A tanuló kiemelkedő intellektuális képességei miatt nem, vagy csak nagyon kevésbé nyilvánul meg például a fennálló tanulási zavar. A pedagógus nem észleli a tanuló problémáját, és azt sem veszi észre, hogy a fennálló probléma miatt a tehetségesnek címkézett diák nem tudja kiaknázni teljesen a benne rejlő potenciálokat;
- b. Sem tehetségesnek, sem problémásnak nem látjuk, mert a kettő kölcsönösen elfedi egymást. Ebben az esetben például az adott diák szenzomotoros integrációs problémáit nem észleljük, de intellektuális kiválóságát sem, azaz könnyen teljesen ellátatlan marad, mert egyik csoporthoz sem sorolják.
- c. a kreativitást elfedi a tanulónál fennálló ADHD szindróma, vagy a depresszió. Ez utóbbiakat szerencsés esetben valamilyen terápiás ellátás formájában kezelik, de a tanuló nem vesz részt az iskolai tehetségprogramban.

Általánosan jellemző, hogy a kétszeresen kivételes tanulók integratív képességei (absztrakt és holisztikus gondolkodás, konceptualizáció) erősebbek, mint a diszperzív képességeik (emlékezet, izolált tények használata). Ugyanakkor mivel heterogén csoportról van szó, e mintázat a kétszeresen különleges személyek bizonyos altípusaira nem érvényes: az Asperger szindrómás tehetségesek esetében ez utóbbi képességek kimondottan magas szintűek lehetnek. Az iskolai teljesítményük nagy szórást mutat. Egyes tantárgyakból kiemelkedően jó eredmények mellett más tárgyakból konzekvensen igen szerény eredményeket mutatnak fel. E sok egyéb területen is kimutatható kettősség (erősségek és gyenge pontok léte) természetesen speciális nevelési valamint társas-érzelmi szükségleteket eredményez.

Az iskolákban leggyakrabban mégis az tapasztalható, hogy az inkonzisztens tanulási eredményeket mutató kétszeresen kivételes diákoknál az elégtelen mértékű erőfeszítéssel magyarázzák a teljesítményt a pedagógusok. A jelenség valódi megértésének hiányában átélt tanulói frusztráció könnyen érzelmi és/vagy viselkedéses problémákhoz vezethet, tehát azt mondhatjuk, hogy veszélyeztetettnek számítanak e csoport tanulói.” (Harmatiné, 2012, 14-15. old.) Ezért vigyázzunk a megbélyegzéssel, hiszen sohasem teljesen egyértelmű, hogy ki tehetséges és ki nem.

„A többszörös különlegesség tehát ezen egyének különleges helyzetéből fakad (...). A különleges helyzet a beilleszkedési problémák miatt könny-

nyen zavarokhoz vezet. Így sokszor maga a tehetség is zavart okoz, és ekként kerül azonosításra, nem tehetségként. (...) Ennek a populációnak az ellátása tehát különösen nagy szakmai gondosságot és odafigyelést kíván, és elsősorban olyan szemléletet, amely a tehetségesek széles populációjának megfelelő, és a tehetséggondozásnak a széles rétegek érdekeit figyelembe vevő megoldásait célozza.” (Gyarmathy, 2015, 2. old.)

A támogatás a szakszolgálatunknál a különböző szakemberek bevonásával és programokban való részvétellel történik:

- pszichológus, gyógypedagógus, fejlesztő pedagógus, logopédus, pszichológus, mozgásfejlesztő szakember, konduktor.
- fejlesztő programok, önismereti csoportok, műhely-csoportfoglalkozások, terápiák, stb.

„A különleges helyzetű tehetségek kudarcaik miatt könnyen az alulteljesítés ördögi körébe keverednek. Ekkor már alacsony az önértékelésük, kerülnek az erőfeszítést, motivátlannak tűnnek. Ezért a szokásos motivációs vizsgálatok sem feltétlenül mutatják a valós belső hajtóerőt. Ráadásul a tesztekben a vizsgált területen meglévő potenciáltól függetlenül a motivált egyének a kevésbé motiváltaknál jobban teljesítenek. Az alulteljesítés lényege, hogy az egyén nem fordítja képességeit teljesítménybe (még teszteléskor sem). A különleges helyzetű tehetségek esetében fokozottan igaz, hogy a legjobb tehetségazonosítás a tehetséggondozás során történő megfigyelés.” (Gyarmathy, 2015, 10. old.)

3. Hátrányos helyzetű tehetségek

Hátrányos helyzetű egyének, csoportok és területi egységek mindazok, melyek az országos átlaghoz viszonyítva rosszabb gazdasági és szociális helyzetben vannak, és melyek helyzetének javítását állami beavatkozások, támogató programok célozzák. A fogalom három fő területen jelenik meg a magyarországi szakpolitikai intézkedésekben: munkaerő-piaci, területfejlesztési és oktatáspolitikai dimenziókban. Oktatási szempontból jogszabály szabja meg, hogy családjuk alacsony iskolai végzettsége, alacsony foglalkoztatottsága és lakóköörülményeik alapján mely tanulók számítanak hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetűnek, nekik jár például a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény.

Hátrányos helyzetű gyerekek és fiatalok: A vonatkozó jogszabály az oktatási esélyegyenlőség szempontjából hátrányos helyzetű (HH) és halmozottan hátrányos helyzetű (HHH) gyerekeket, tanulókat különböztet meg. A törvényi meghatározásban az iskolai hátrányok legfontosabb eredője a gyermek családjának szegénysége és alacsony iskolázottsággal telített hátrányos társadalmi helyzete.

A vonatkozó jogszabály:

1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról
A hátrányos és a halmozottan hátrányos helyzet megállapítása

67/A. § (1) Hátrányos helyzetű az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek és nagykorúvá vált gyermek, aki esetében az alábbi körülmények közül egy fennáll:

- a. a szülő vagy a családbafogadó gyám alacsony iskolai végzettsége, ha a gyermeket együtt nevelő mindkét szülőről, a gyermeket egyedül nevelő szülőről vagy a családbafogadó gyámról - önkéntes nyilatkozata alapján - megállapítható, hogy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésekor legfeljebb alapfokú iskolai végzettséggel rendelkezik,
- b. a szülő vagy a családbafogadó gyám alacsony foglalkoztatottsága, ha a gyermeket nevelő szülők bármelyikéről vagy a családbafogadó gyámról megállapítható, hogy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésekor az Szt. 33. §-a szerinti aktív korúak el-

látására jogosult vagy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésének időpontját megelőző 16 hónapon belül legalább 12 hónapig álláskeresőként nyilvántartott személy,

- c. a gyermek elégtelen lakókörnyezete, illetve lakáskörülményei, ha megállapítható, hogy a gyermek a településre vonatkozó integrált településfejlesztési stratégiában szegregátumnak nyilvánított lakókörnyezetben vagy félkomfortos, komfort nélküli vagy szükséglakásban, illetve olyan lakáskörülmények között él, ahol korlátozottan biztosítottak az egészséges fejlődéséhez szükséges feltételek.

(2) Halmozottan hátrányos helyzetű

- a. az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek és nagykorúvá vált gyermek, aki esetében az (1) bekezdés a)-c) pontjaiban meghatározott körülmények közül legalább kettő fennáll,
- b. a nevelésbe vett gyermek,
- c. az utógondozói ellátásban részesülő és tanulói vagy hallgatói jogviszonyban álló fiatal felnőtt.

(3) A gyámhatóság a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultság elbírálásával egyidejűleg kérelemre - külön döntésben, a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultsággal egyező időtartamra - megállapítja a gyermek, nagykorúvá vált gyermek hátrányos vagy halmozottan hátrányos helyzetének fennállását.

(4) A hátrányos vagy halmozottan hátrányos helyzet fennállásának megállapítása a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultság megállapítását követően is kérelmezhető. Ebben az esetben az (1) bekezdésben meghatározott feltételek fennállását a kérelem benyújtásának időpontjára vonatkozólag kell vizsgálni, valamint a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzet a kérelem benyújtásának napjától a fennálló rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény időtartamára állapítható meg.

(5) A gyámhatóság a tanulói vagy hallgatói jogviszonyban álló fiatal felnőtt utógondozói ellátásának igénybevételét elrendelő határozatában megállapítja a halmozottan hátrányos helyzet fennállását. A gyámhatóság a gyermek nevelésbe vételét és a tanulói vagy hallgatói jogviszonyban álló fiatal felnőtt utógondozói ellátásának igénybevételét

telét elrendelő végleges határozatát megküldi a 138. § (1) bekezdése szerinti nyilvántartást vezető gyámhatóság részére.

(6) A gyámhatóság a tanulói vagy hallgatói jogviszonyban álló fiatal felnőtt utógondozói ellátásának megszűnése vagy megszüntetése esetén megállapítja a halmozottan hátrányos helyzet fennállásának megszűnését. A gyámhatóság a gyermek nevelésbe vételének és a tanulói vagy hallgatói jogviszonyban álló fiatal felnőtt utógondozói ellátásának megszűnéséről vagy megszüntetéséről szóló végleges határozatát megküldi a 138. § (1) bekezdése szerinti nyilvántartást vezető gyámhatóság részére.

A hátrányos és a halmozottan hátrányos helyzet statisztikai adatai megyei szinten

Jász-Nagykun-Szolnok megyében sok olyan tanuló van, aki ebbe a kategóriába esik, s az ő szűrésüket és azonosításukat a szakszolgálatnál dolgozó munkatársak végzik járási szinten.

Az Oktatási Hivatal Köznevelési Nyilvántartási Főosztálya HH és HHH megyei kimutatása szerint: 2019 januári jegyzői adatszolgáltatás alapján megyénkben az ellátásban lévő gyermekek közül:

Óvodában HH: 1415 fő, HHH: 1373 fő.

Általános iskolában HH: 3499 fő, HHH: 3490 fő.

Középfokú oktatásban HH: 1057 fő, HHH: 986 fő.

Összesen HH: 5971 fő, HHH: 5849 fő.

A 2019. októberi jegyzői adatszolgáltatás alapján:

Óvodában HH: 1448 fő, HHH: 1229 fő.

Általános iskolában HH: 3253 fő, HHH: 3397 fő.

Középfokú oktatásban HH: 979 fő, HHH: 796 főt tartanak nyilván. .

Összesen HH: 5680, HHH: 5422 fő.

Az adatok magas száma adja az alapját, hogy az ilyen gyermekeket is ellássuk, és bevonjuk a tehetségazonosítás vizsgálatába.

4. A szakszolgálatok feladata a hátrányos helyzetű tehetségek támogatása során

„Az igazi kihívás ott megtalálni az értéket, ahol még nem kifejtett formában jelenik meg. Tehetséggé válni folyamat, mely során a tehetség jellemzői mindvégig jelen vannak, de a környezet számára nem feltétlenül észlelhető vagy elfogadható formában.” (Gyarmathy, 2015, 1. old.)

A szakszolgálatok tehetséggondozó koordinátora itt is be tud kapcsolódni a folyamatba, hiszen feladata, hogy részt vállal a kiemelten tehetséges gyermekek, tanulók gondozásának intézményi feladataiban, a tehetséges gyermekek azonosításában, nyomon követésében, koordinálja, és szervezi a tagintézményi szintű tehetséggondozást.

Kapcsolatot tart a szakszolgálat ellátási területén működő oktatási-nevelési intézmények szakembereivel, a tehetséggondozással foglalkozó intézményekkel, az országos tehetséggondozó hálózattal és a szakszolgálaton belül az érintett szakemberekkel (pl. pszichológus, fejlesztő pedagógus, szakértői bizottság vezetője).

A szakszolgálatok feladata, hogy megkeresse azokat a gyermekeket is, akik problémákkal küzdenek, ahol nem egyértelmű a tehetség, hogy a gyenge oldal fejlesztésével az előbukkanhasson. A tehetség felszínre hozását elősegíti, ha a gyermek önbizalmát fejlesztjük, esetleg a konfliktusok kezelésében segítjük, vagy a kommunikációját erősítjük. A képességek folyamatos fejlesztésével hozzájárulhatunk a tehetség megtalálásához.

4.1. Tehetségazonosítás: a Szakszolgálatban tehetségazonosításra alkalmazott vizsgálati módszerek

Az első fejezetben említett modellek jól tükrözik a tehetség összetevőit: kreativitás, motiváció és a kiemelkedő képesség. A pedagógiai szakszolgálatoknál az intelligencia (IQ) megállapítása pszichológus kompetenciája.

A motiváció a személyiség „belső hajtóereje”. A tehetségesekre általában a belső kontroll vezérlés jellemző, önállóak, fejlődés orientáltak. Kevés külső irányításra van szükségük fejlődésük során. Nagy potenciállal bírnak az alkotás és önmegvalósítás terén.

A tehetség szűréskor alkalmazható vizsgáló eljárások közül a motiváció mérésére a Kozéki-féle iskolai motiváció, a kreativitás vizsgálatára a Tóth -féle „Kreativitás Becslő Skálát (TKBS) szoktuk alkalmazni a Pedagógiai Szakszolgálatnál. A vizsgáló eljárások minden olyan területre rákérdeznek, amely azt szolgálja, hogy a gyermeket jobban megismerjük, belső gondolatait, értékeit feltérképezhessük.

Iskolai motiváció kérdőív diákoknak: A vizsgálat Kozéki Béla és Entwistle, N. J. (1986) által összeállított kérdéssora alapján történik (idézi Balogh László 2016, 65-66. old.) A 60 kérdésből álló teszt segít megismerni a tanuló iskolai motivációját, a 10-18 évesek körében alkalmazható teszt három dimenzióban (Követő, Érdeklődő, Teljesítő) oldaláról enged következtetéseket levonni, valamint dimenzióként 3-3 motívumcsoportban mutatja meg a gyermeket. Az utolsó kérdések, a presszióérzést kutatják, hogy a gyermek a ráháruló feladatokat, amit a szülő és a pedagógus kér, mennyire érzi megterhelőnek.

A kérdőív felépítése:

- a. KÖVETŐ (affektív/szociális) dimenzió
 - melegség (M1): a gondoskodás, az érzelmi melegség szükséglete
 - identifikáció (M2): elfogadottság szükséglete, főleg a nevelők részéről
 - affiliáció (M3): odatartozás szükséglete, főleg egykorúakhoz
- b. ÉRDEKLŐDŐ (kognitív/aktivitási) dimenzió
 - independencia (M4): a saját út követésének szükséglete
 - kompetencia (M5): a tudásszerzés szükséglete
 - érdeklődés (M6): a kellemes közös aktivitás szükséglete
- c. TELJESÍTŐ (morális/önintegratív) dimenzió
 - lelkiismeret (M7): bizalom, értékelés szükséglete, önérték
 - rendszükséglet (M8): az értékek követésének szükséglete
 - felelősség (M9): önintegráció, morális személyiség és magatartás szükséglete

Kiegészítő presszióérzés (M10): annak az érzése, hogy a nevelők megértés nélkül és teljesíthetetlenül sokat követelnek. Ez az érzés averziót vált ki, demotiváló jellegű. (Balogh 2016).

A Tóth-féle „Kreativitás Becslő Skála (TKBS)” Ez a becslő skála a személyiség kreatív jellemzőinek megállapítására szolgál. Jellemzően 72 kérdésből áll, önjellemző kérdőív. Az állítások 12 kategóriába sorolhatók, mely a személyiség egy-egy kreatív jellemzőjét képviselik.

Nonkonformitás (NON): A társadalmi normákhoz igazodó viselkedés lehetővé teszi az egyén számára, hogy szociális környezetének elismert tagja lehessen.

Komplexitás preferencia (KOM): A kreatív személyek törekszenek az újszerű, megszokottól eltérő ingerek befogadására. Legtöbbször bonyolult problémák iránt érdeklődnek, amit általában megoldandó feladatként, kihívásként is értelmeznek.

Kockázatvállalás (KOC): Minden újdonság, újszerű ötlet felvállalása magában hordozza a kudarc lehetőségét is. Vagyis a kreatív probléma-megoldási folyamatban a személynek mindig fel kell vállalnia a megghiúsulás kockázatának egy ésszerű (és személyenként is eltérő) szintjét.

Gondolkodásbeli önállóság (GON). Türelmetlenség (TÜR): A kreatív emberekre jellemző a türelmetlenség is, mely a belsőleg vezérelt (intrinsic) motiváció egyik megnyilvánulási formája. Ez főképp az ötlet megjelenése után, a kidolgozási szakaszra jellemző személyiség-sajátosság.

Önérvényesítés (ÖNÉ): a személynek át kell törnie a társadalmi gátat, amely körülveszi (lásd konformitás). Ennek érdekében a személynek fel is kell vállalnia, és (társadalmi elvárásokkal összeegyeztethető módon) képviselnie kell a saját, de a megszokottól eltérő ötletét, álláspontját.

Dominancia (DOM): A környezet konform nyomásától függően, általában plusz erőfeszítést igényel az újszerű ötlet többiekkel történő elfogadtatása.

Kíváncsiság (KÍV): A kíváncsiság, az új információk iránti éhség a kreativitás egyik legrégebbi, és meghatározó ismérve, az emberre alapvetően jellemző explorációs motívum megnyilvánulása, a kreatív ötletek egyik lényeges kiindulópontja.

Energikusság (ENE): Az energikusság feltűnő, és pozitív viselkedésmintha, ezért inspirálhatja a többiekben a mintakövető viselkedést.

Eredetiség (ERE): Az eredetiség a kreativitás legrégebben azonosított, és leginkább felismerhető ismérve, a konvencióktól való elrugaszkodás képessége. Lényege, hogy egy adott kontextusban, problémahelyzetben olyan új megoldást talál a személy, mely a helyzetet adekvát módon, relatíve hatékonyabban oldja meg, és melyre a többiek nem is gondoltak.

Az eredetiségnek mindig van egy szociális beágyazottsága, amihez képest értelmezhető kiindulópontja is.

Kitartás (KIT): A kitartás az a képesség, amellyel a problémamegoldó személy a valóság talaján, de mégis a probléma közelében tud maradni.

Játékosság (JÁT): A problémától való részleges távolítás, a helyzetek új szempontból történő újrakonstruálását a játékos hozzáállás, és viselkedés teszi lehetővé. A kitartás a játékossággal együtt a kreatív probléma-megoldási folyamat folytonosságát biztosítja, amely majd segít átvezetni a személyt a kidolgozási szakaszba. (Tóth - Király 2006.)

A bemutatott vizsgáló eljárások alkalmazásának egy konkrét példáját az 1. és 2. melléklet tartalmazza.

4.2. Tehetséggondozás a Pedagógiai Szakszolgálatnál

A tehetséggondozás a szakmai nyelvezetben gyűjtőfogalomként szerepel: gyakorlatok, programok összességét jeleníti meg. A Nemzeti Tehetségsegitő Tanács komplex tehetséggondozásról beszél, ami befogadó és nyitott folyamat, magában foglalja a gazdagítást, gyorsítást, differenciálást, ezek eszközrendszerét, a tehetségek fejlesztéséhez szükséges komplex programok biztosításával.

A tehetségsegítés fogalma azt az erőforrásbázist (pl. tanácsadás, tevékenységek, nevelés, oktatás, pénzügyi menedzsment stb.) takarja, amely előremozdítja a tehetségügyet, biztosítja a szükséges alapokat, a támogató környezeti feltételeket a tehetség kibontakoztatásához.

Az alapját köznevelési törvény 27. § (5)-ben megfogalmazottak adják: „Az általános iskola, a középfokú iskola, köteles megszervezni a tanuló heti kötelező óraszámát és az osztályok engedélyezett heti időkeret különböző terhére a tehetség kibontakoztatására, a hátrányos helyzetű tanulók felzárkóztatására, a beilleszkedési, tanulási nehézség, magatartási rendellenességgel diagnosztizált tanulók számára, továbbá az első-negyedik évfolyamra járó tanulók eredményes felkészítésére szolgáló, differenciált fejlesztést biztosító egy-három fős foglalkozásokat. Tehetséggondozásra és felzárkóztatásra osztályonként legalább további heti egy-egy óra biztosított az osztályok 6. mellékletben meghatározott időkerete felett.”

„A tehetségfejlesztés olyan speciális folyamat, amely egyedi feladatkörrel támogatja a tehetséggondozás intézményi megvalósulását, munkamegosztásra, kooperációra, szakmai team-munkára alapoz.” (Balogh L., Mező F. 2011. idézi: Izsóné és Hujber 2015)

A szakszolgálati rendszer számára a következő definíció elfogadását javasolja: *Tehetségesnek azok tekinthetők, akik átlagon felüli általános és/vagy valamely területen megjelenő speciális képességgel, a feladat iránti tartós és stabil motivációval, valamint magas szintű kreativitással rendelkeznek. Ezek eredőjeként magas szintű teljesítményre képesek az élet valamely tevékenységi területén.*

Ezért használja szakszolgálatunk a tehetség szűrésekor a fent említett vizsgálati eljárásokat.

A szakszolgálatban folyó kiemelten tehetséges gyermekek/tanulók gondozása és a tehetséggondozó koordinátor feladatai jól elkülöníthetők a nevelési-oktatási intézmények, illetve az egyéb, tehetségüggyel foglalkozó szervezetek feladataitól.

A tehetséggondozás szakszolgálati intézményi feladatai (15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről, 30. § (1):

- korai tehetségfelismerés, tehetségazonosítás, amelynek során a tehetség életkori megjelenését figyelembe kell venni,
- a tehetséges gyermek személyiségfejlődésének támogatása, szükség esetén további megsegítésre irányítás,
- önismereti csoport szervezése és vezetése a tehetséges gyermekek részére,
- tanácsadás, támogatás a szülőnek,
- konzultáció a pedagógus részére, közös tehetség-tanácsadási fórum szervezése,
- a tehetségazonosítás, a tehetséggondozás feladatát ellátó pszichológus szakmai kapcsolatot tart a feladatellátási körzetében működő tehetségfejlesztő programok vezetőivel és az
- iskolapszichológussal, óvodapszichológussal,
- javaslatot tesz a tanuló számára a tehetségprogramba történő bekapcsolódásra,
- kimeneti mérések elvégzése.

A tehetséggondozó koordinátor **speciális feladatai** (15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről, 30. § (2):

- a tehetségfejlesztő műhelyek vezetői számára konzultációs lehetőség biztosítása,
- kapcsolat tartása a nevelési-oktatási intézmények iskola- és óvodapszichológusaival,
- kapcsolat tartása a Nemzeti Tehetségponttal,
- a Nemzeti Tehetségügyi Adatbázis ismerete/figyelemmel kísérésére,
- a Nemzeti Tehetség Program pályázati kiírásainak ismerete/figyelemmel kísérésére,
- az Oktatókutató és Fejlesztő Intézetben működő Nemzeti Tehetségfejlesztési Központtal való kapcsolattartás.

További feladatai:

- a különböző intézményi szakemberekkel történő kapcsolattartás, együttműködés tankerületi szinten (pl. a nevelési-oktatási intézmények tehetséggondozó koordinátorai, a tehetségfejlesztő tanárok, mentorpedagógusok) – hálózatépítés,
- a szakszolgálaton belüli szakemberekkel történő kapcsolattartás, együttműködés (iskola- és óvodapszichológia koordinátora, továbbtanulási, pályaválasztási tanácsadó),
- a szakszolgálati tehetséggondozó koordinátorok országos kapcsolatrendszerének kiépítésében való szerepvállalás. (Izsóné - Hujber 2015. 10-16. old.)

A megyénkben számos iskolában folyik tehetséggondozás. Sokan kapcsolódtak a hálózathoz, vannak szép számmal tehetségpontok és akkreditált kiváló Tehetségpontok.

Jász-Nagykun-Szolnok megyében 19 óvoda, 43 általános iskola, 24 középiskola, felsőoktatásban tanulók 4, fiatal felnőttek 35 éves korig 3 intézmény csatlakozott.

Ebből regisztrált 19, kiválóan akkreditált 18 intézmény.

A 2000-ben elindított Arany János Tehetséggondozó Program valójában három programot takar: az Arany János Tehetséggondozó Programot, az Arany János Kollégiumi Programot és az Arany János Kollégiumi-Szakiskolai Programot.

„A program célja, hogy egy középiskolai kollégiumok által alkalmazható pedagógiai eszközrendszer segítségével biztosítani lehessen, hogy a jelenleginél lényegesen nagyobb arányban tanulhassanak eredményesen nap-pali tagozatos, érettségít adó szakközépiskolai és gimnáziumi osztályokban a legszegényebb, legképzetlenebb szülők gyermekei. (...) A nevelés, az oktatás igazodik a gyermekhez, s ez azt is jelenti, hogy igazodik ahhoz a közeghez, amelynek a gyermek részese. (<http://www.ajkp.hu/aktualis>)

Az Arany János Tehetséggondozó Programban a következő intézmények vesznek részt:

- Bercsényi Miklós Katolikus Gimnázium és Kollégium, Általános Iskola, Óvoda, Törökszentmiklós
- Szolnoki Műszaki SZC
- Szolnoki Szolgáltatási SZC
- Szolnoki Szolgáltatási SZC Sipos Orbán Szakiskolája és Kollégiuma
- Szolnok Városi Kollégium
- Szolnok Városi Kollégium (AJKSZP)
- Varga Katalin Gimnázium, Szolnok

Emellett működik Szolnokon egy Mathias Corvinus Collegium (MCC) is.

A Fiatal Tehetség Program a Mathias Corvinus Collegium szervezésében megvalósuló, egyedülálló oktatási forma, amely felső tagozatos diákoknak nyújt iskolán túli, komplex szemléletű tehetséggondozást. Jelenleg hat városban (Budapest, Szolnok, Miskolc, Pécs, Veszprém és újonnan Kecskeméten is) működik a FIT Program. Több információ: <https://mcc.hu/pages/kepzes-fiatal-tehets%C3%A9g-program>

Összegzés

A szűrések elvégzése után az eredményt megosztjuk az osztályfőnökkel és a szülőkkel, majd önismereti vagy képesség fejlesztő csoport indítása történik az adott iskolákban, önismeret, konfliktuskezelés, kommunikáció témakörben. Heti rendszerességgel, 10 alkalommal 2 órás intervallumban.

Egy-egy osztály, s egy-egy évfolyam sem egyforma. Mások a gyermekek és mások a problémák, amit kezelni kell. Egy biztos, a tehetséget meg kell keresni, a lehetőségeket ki kell aknázni, ebben tud a Pedagógiai Szakszolgálat segítséget nyújtani. A lehetőség a tehetség kibontakoztatására ott rejlik mindenkinben, csak meg kell látni és fejleszteni kell, különben elveszhet, elkallódhat.

Ebből következően figyelniünk kell a gyermekeinkre, s nemcsak a szakembereknek, hanem a szülőknek és a családnak is. Törekedniünk kell a lehetőségek felkutatására minden szinten. Az együttműködés kulcsszó ezen a területen is. A szülők támogatják, a nevelők fejlesztéssel segítik a gyermeket, hogy a rejtett tehetség kibontakozhasson. S mi a pedagógiai szakszolgálatnál ezen dolgozunk, hogy a lehetőségekhez és a beérkező igényeknek megfelelően segítsük az iskolákat, az osztályfőnököket, a tanárokat és a szülőket egyaránt.

Irodalomjegyzék

- Balogh L. (2016): Az egyéni tehetségfejlesztő programok alapjai. Didakt Kiadó Debrecen.
- Gömöry K. (2013): A tehetséges tanulók integrált és differenciált fejlesztésének eredményei egy kutatás tükrében Didakt Kiadó, Debrecen.
- Gyarmathy É. (2011): A tehetség fogalma, összetevői, típusai és azonosítása, ELTE Eötvös Kiadó.
- Gyarmathy É. (2015): A különleges helyzetű tehetség és a tehetséggondozás szemléletváltásának szükségszerűsége MTA TTK Kognitív Idegtudományi és Pszichológiai Intézet kutatásának eredménye. Magyar Pszichológiai Szemle, 70. 2/5. 371–393.
- Harmatiné Olajos T. (2011): Tehetség és szocio-emocionális fejlődés Debrecen
- Harmatiné Olajos T. – Pataky N. – K. Nagy E. (2014): A kétszeresen kivételes tanulók tehetséggondozása, Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége
- Izsóné Szecsődi I. – Hujber Tamásné (2015): A kiemelten tehetséges gyermekek, tanulók gondozásának szakszolgálati protokollja. Educatio Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Kft., Budapest
- Tóth L. – Király Z. (2006): Új módszer a kreativitás megállapítására: a Tóth-féle kreativitásbecslő skála (TKBS) Magyar Pedagógia CVI./4. (2006) 287–311.

Digitális hozzáférés:

- https://hu.wikipedia.org/wiki/H%C3%A1tr%C3%A1nyos_helyzet. Utolsó letöltés 2020.02.22.
- <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99700031.tv#ljb579ide6fe>. Utolsó letöltés 2020.02.22.
- <https://docplayer.hu/335734-Uj-modszer-a-kreativitas-megallapitasara-a-toth-fele-kreativitas-becslo-skala-tkbs.html>. Utolsó letöltés 2020.02.22.
- <https://docplayer.hu/967837-A-ketszeresen-kiveteles-tanulok-tehetséggondozasa.html>. Utolsó letöltés 2020.02.22.
- <http://tehetseg.hu/balogh-laszlo-mi-tehetseg>. Utolsó letöltés 2020.02.22.
- <http://elearning.tehetseg.hu/g30/?proc=textviewer&modul=0>. Utolsó letöltés 2020.02.22.
- <https://www.oktatas.hu/koznevelas/kozerdekuadatok>. Utolsó letöltés 2020.02.22.
- <http://www.ajkp.hu/kozerdeku1?csu=AAAVYIAJ>. Utolsó letöltés 2020.02.22.
- <http://www.ajkp.hu/aktualis>. Utolsó letöltés 2020.02.22.

Mellékletek

1. melléklet:

Példa egy iskola 5. évfolyamán megvalósuló tehetségazonosító vizsgálatára

A következőkben egy 5. évfolyam tehetségazonosító vizsgálatának bemutatását végezzük el. A vizsgálat során az iskolai motiváció és a Tóth-féle „Kreativitás Becslő Skála” felvételére került sor. A vizsgálati tapasztalatokat szülői hozzájárulás esetén megosztjuk az osztályfőnökkel és az iskolával.

A példaként bemutatásra kerülő vizsgált intézmény 5. osztályos tanulói közt.

- 2018/19. tanévben 1 fő BTMN-es tanuló és 2 fő hátrányos helyzetű tanuló járt.

A tehetségazonosító vizsgálat eredményei

A 2018/19. tanév 5. osztályában a következő eredmények születtek (1. táblázat):

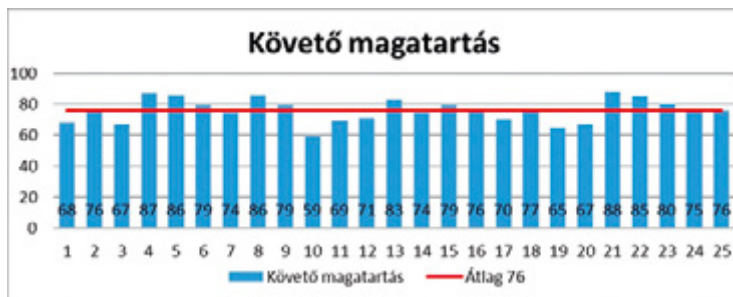
Az osztály tanulmányi átlaga félévkor: 4,47, év végén: 4,49.

Követő	76
Érdeklődő	67
Teljesítő	73
Presszió	11
TKBS	136

1. táblázat. 2018/19. tanév 5. évfolyam értékei. Forrás: szerző.

Az iskolai motiváció kérdőívben vizsgált területek: 1) követő magatartás, 2) érdeklődő magatartás, 3) teljesítő magatartás, 4) presszióérzés.

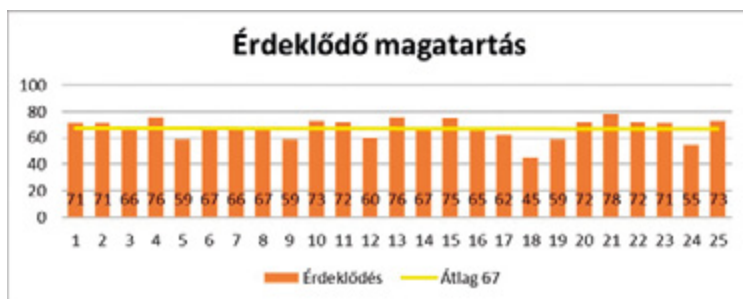
A követő magatartás jellemzői tanulókra lebontva a 2018/2019-es tanévben (3. ábra).

3. ábra 2018/19. tanév tanulókra lebontott eredménye a követő dimenzióban.
Forrás: szerző.

Az osztályban igen magas a gondoskodás, az érzelmi melegség, elfogadottság szükséglete a nevelők és a szülők részéről, ami természetes az 5. osztályosok esetében. Az elérhető maximális 90 pontból az osztály átlagértéke: 76 pont. Az osztályátlag alatti értéket 1 fő ért el (akinek kevésbé van rá már szüksége a támogatásra), de ez az érték is teljesen átlagosnak tekinthető a standarhoz viszonyítva. 14 fő, ami az osztály nagyobb része, fontosnak tartja a család és a nevelők szerepét. Jellemzően egy homogén közösséget láthatunk, akik hallgatnak a nevelőikre és a szüleikre.

Az érdeklődő magatartás jellemzői tanulóira lebontva a 2018/2019-es tanévben (4. ábra):

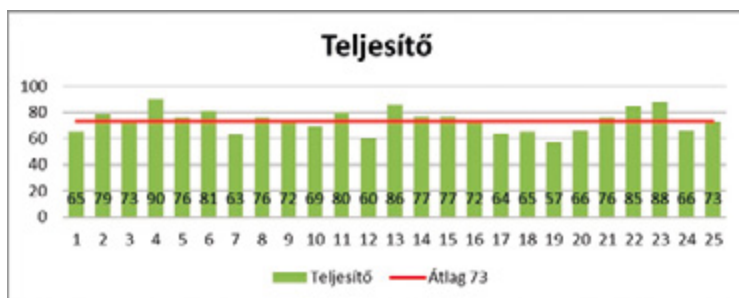

4. ábra 2018/19. tanév tanulókra lebontott eredménye az érdeklődő dimenzióban. Forrás: szerző.

Az érdeklődő dimenzióba (4. ábra) tartozik a saját út követése, a tudásszerzés fontossága és a közös aktivitás szükségessége. Maximálisan itt is 90 pontot lehet elérni, ebből az osztály átlaga: 67 pont. Az osztályátlagot eléri, vagy afeletti értékkel rendelkezik 15 fő. Tehát akarnak tanulni, s meg is tesznek ezért mindent. Kissé átlag alatt 1 fő az, aki nem szívesen tanul (45 pont). Megállapítható, hogy a tudásszerzés fontos számukra, többnyi-

re érték a tanulás. Ezt a félévi és év végi tanulmányi eredményük is alátámasztja.

A teljesítő magatartás jellemzői tanulókra lebontva a 2018/2019-es tanévben (5. ábra):

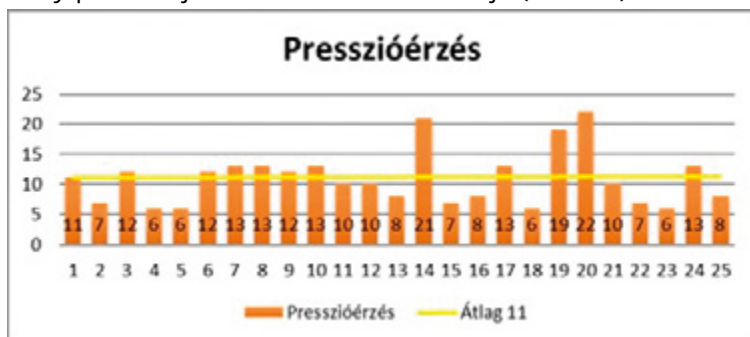
5. ábra az 2018/19. tanév tanulóira lebontva a teljesítő dimenzióban. Forrás: szerző.

A teljesítő magatartás (5. ábra) magába foglalja a bizalom, értékelés szükségletét, az önértéket, az értékek követését és a morális személyiség, magatartás szükségletét. Maximálisan itt is 90 pontot lehet elérni, ebből az osztály átlaga: igen magas, 73 pont. Ez/vagy az afeletti az érték jellemző az osztályban 15 főre. Tehát egy lelkiismeretes, felelősséget és szabályok követését ismerő és vállaló csapatról beszélhetünk.

15 fő az, aki érdeklődik és felelősség vállaló személy, az osztály nagyobb része. Ők a húzóerők, az osztály magja. E köré csoportosulnak a többiek, akiket még lehet formálni, vinni a jó felé. Az osztály egységes képet mutat, kicsi a szórás.

A presszió annak az érzése, hogy a nevelők megértés nélkül és teljesíthetetlenül sokat követelnek. Ez az érzés averziót válthat ki, demotiváló jellegű.

Az osztály pressziója a következőket mutatja (6. ábra).

6. ábra a 2018/19. tanév tanulóira lebontva Forrás: szerző.

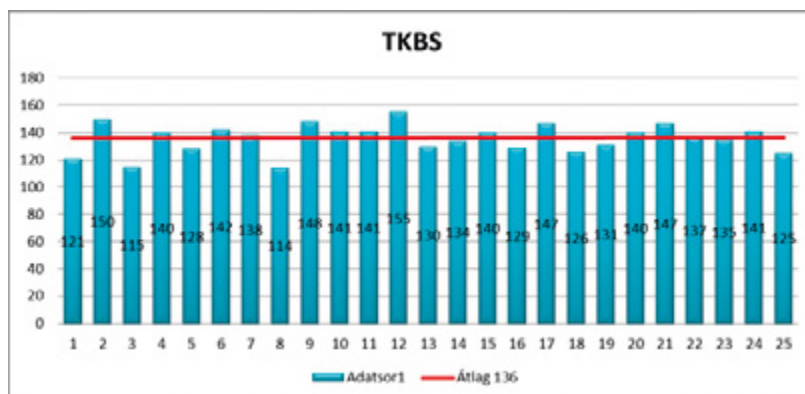
Néhány tanulónál kiugróan magas ez a szám: 19, 21, 22. A mérés egy pillanatnyi állapotot mutat. Az okot kell kutatni, hogy miért.

Az osztály presszióérzése egységes képet mutat. Akiknél pedig ez a szám magas (3 fő), ott kicsit engedni lehet, hogy kiegyensúlyozottabbá váljon.

Az osztály elfogadó, együttműködő, harmonikus képet mutat.

A kreativitás teszt eredmények (TKBS):

A 2018/19 tanév 5. osztálynak: 136 az átlaga.

7. ábra 2018/19. tanév tanulóira lebontott eredménye Forrás: szerző

A (7. ábra) egy homogén csoportot mutat. Jól látszik, nincsenek kiugróan magas értékek, szinte azonos skálán mozognak, azonos adottságokkal rendelkeznek a tanulók. Tanulmányi eredményük is ezt támasztja alá. Fél-évkor: 4,47, év végén: 4,49 volt az osztály átlaga.

A tanulók közül 14 fő az osztályátlaghoz viszonyítva átlagos vagy magasabb TKBS eredménnyel rendelkezik. 2 tanuló 114, 115 és 9 tanuló 120 és 135 közötti értéken mozog. A presszió, mivel csak 3 főnek magas (14, 19, 22), de kreativitás tesztjük alapján átlagos képességekkel bírnak.

A napi munka könnyebb, eredményesebb egy ilyen tanulói közösséggel.

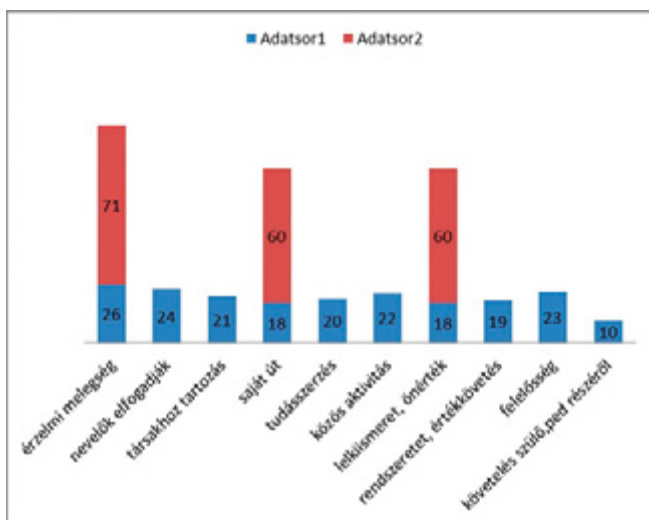
2. melléklet:

Egy tanuló tehetségazonosító vizsgálati eredményeinek bemutatása

Az alábbi teszteket a 2018/19. tanévben, egy hátrányos helyzetű lánnyal végeztük el a csoportos tehetségszűrés alkalmával. Az ő kreativitás becslő skálában elért eredménye lett a legmagasabb az osztályban: 155.

Háttér tényezők: A család küzd a nehéz anyagi körülményekkel, 3 gyermeket nevelnek, ő a legnagyobb. Mindkét szülőnek 8 általános iskolai végzettsége van. Édesapa alkalmi munkákból tartja el a családot. Édesanya otthon van a legkisebb gyermekkel.

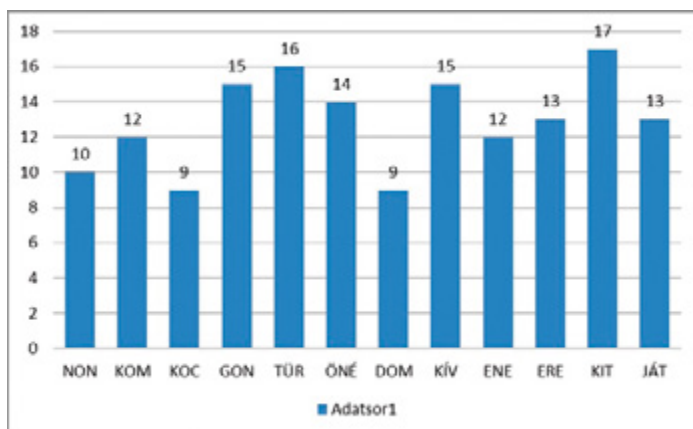
Az iskolai motivációs vizsgálat eredményei (8. ábra) a következőket tárja elénk. Területenként maximum 30 pont adható.

8. ábra Az iskolai motiváció Forrás: szerző

A tanuló erősen kötődik a szülőkhöz, ez áll az első helyen. Második helyen a pedagógusok, s harmadsorban fontosak neki az egykorú társak. A közös aktivitásokban részt vesz. Vannak céljai, de még nem viszi végig, olykor megtorpan. Itt segíteni kell neki, abban, ha valamit elhatározott, azt végig is vigye. A tudásszerzés nem annyira fontos számára, még nem magától akar tanulni, nagyban közrejátszik a külső motiváció a szülő, a család elvárásai. Ami ebben az életkorban teljesen természetes.

Egy rendkívül felelősséget vállaló személy, lelkiismeretes. Feladatokkal lehet őt terhelni, mert nem érzi azokat soknak, felelősséggel elvégzi azokat. Az 9. ábra a kreativitás vizsgáló eljárás eredményeit tárja elénk.

9. ábra TKBS Forrás: szerző

Nincsenek konfliktusai, jól kezeli. A kockázatokat mértékkel vállalja be, a járt utat nehezen hagyja el. Gondolkodás terén magas érték jelenik meg, ami azt prezentálja, hogy ezen a területen elégedett önmagával, pozitív tartományban van, ennek megtartására nagy hangsúlyt kell fektetni.

Tudja magáról, hogy türelmetlen, hiszen ez az érték a legmagasabb. Belső motivációja magas, a kreatív egyén jó tulajdonsága.

Önértékelése megfelelő. Nem egy vezető jellem, nem akar irányítani. Viszont rendkívül kíváncsi, sok minden érdekli. Megvan benne az a képesség, hogy vezessen, de még erősíteni kell benne.

Energikus, de nem eléggé, mely összefügghet a pubertáskori fáradékonysággal. Vannak eredeti ötletei, meg tud oldani problémákat, de itt is erősíteni szükséges dicsérettel a szülőnek, és a pedagógusnak egyaránt. Kellően játékos, ami kell egy kreatív személyiségnek. Rendkívül kitartó, s ez a kreatív probléma-megoldási folyamat folytonosságát biztosítja.

Mivel a TKBS teszt eredménye: 155, a legmagasabb érték az osztályban. A kreativitás jó alapul szolgálhat a tehetség kibontakozásának (szten-derd:146), ezért számára az önismereti csoport foglalkozásai vezethetnek eredményre. Jó adottságokkal rendelkezik, de szüksége van gyenge oldalának fejlesztésére. A személyiségének formálására, vezetői képességeinek kibontakoztatására. Kiscsoportban történő foglalkozás előnyös lehet a számára.

A tanuló a szűrésekor a pedagógiai szakszolgálat által kiállított szakértői véleménnyel BTMN diagnózissal rendelkezett, amely szerint tanulási nehézséggel küzd olvasás-szövegértés, helyesírás és számolás terén.

A kapott információk és eredmények által, a tanuló kettős különlegességű tehetségek típusába sorolható. Számára a fejlesztés egyrészt a gyenge területen az iskola keretein belül biztosított, másrészt az önismereti csoporton belül történik a személyiség fejlesztése, amit az iskolában heti rendszerességgel, a pedagógiai szakszolgálat tehetségkoordinátora végez kiscsoportos foglalkozás keretein belül.

A szűrés értékelésekor az osztályában az iskolai motiváció és a kreativitás tesztben az ő értékei voltak a legmagasabbak. Harmatiné Olajos Tímea meghatározása szerint ő „b” kategóriába esik, mely szerint sok esetben kompenzál, eltakarva a gyengeségeit, ami hatalmas erőfeszítésébe kerül, s a tehetsége így fedve marad.

Ezért rendkívül fontos, hogy az ilyen tanulók is a látószögünkbe kerüljenek, és mihamarabb segítséget kapjanak tőlünk. A folyamatos fejlesztéssel a gyenge oldal is fejlődik, és a tehetsége kibontakozhat.

KIADVÁNY PEDAGÓGUSOKNAK ÉS SZÜLŐKNEK